

<http://dx.doi.org/10.18778/7969-644-4.01>

Wstęp

Formuły „literatura prze-pisana” używa się przede wszystkim do określenia tych spośród praktyk intertekstualnych, w których – po pierwsze – aktywizowane są inne niż punktowe odniesienia do cudzych wypowiedzi, czyli takie, w których semantycznej i często ideologicznej rewaloryzacji poddawane są większe całości tekstowe. Po wtóre, są to odniesienia skonkretyzowane, co wyróżnia je spośród relacji „przyrodzonych” anonimowej przestrzeni dyskursywnej. Prze-pisuje się, po trzecie, teksty, nie tylko literackie, którym przysługuje szczególny status kulturowy. Są to zazwyczaj takie teksty, które należą do jakiegoś kanonu (o ambicjach uniwersalnych lub lokalnego, archiwalnego lub aktualnego) albo – tu mamy do czynienia z intensyfikacją metaforyczności formuły – konwencje, np. stylistyczne, dyskursywne czy gatunkowe. Po czwarte wreszcie, *last but not least*, jeśli prze-pisane ma coś wspólnego z kopią – z przepisaniem, to musi to być tzw. kopia twórcza, rezultat twórczego czytania (*resp.* oglądania), rezultat odsłaniający (re)kreacyjną rolę kopisty i jego usytuowania względem miejsca i czasu, w którym powstał oryginał.

Problemy tej postaci literackiego recyklingu – rozmaitych renarracji, refabularyzacji, rekonwencjonalizacji, amplifikacji, kontynuacji, reinterpretacji, kulturowych translacji – były dyskutowane na ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Literatura prze-pisana*, zorganizowanej przez Katedrę Teorii Literatury Instytutu Kultury Współczesnej UŁ. Konferencja odbyła się w Łodzi w dniach 14–16 kwietnia 2014 r. Część autorów wystąpień konferencyjnych została zaproszona do przygotowania artykułów dla „Zagadnień Rodzajów Literackich”. W tematycznym numerze tego czasopisma (ZRL 2014, z. 2. *Literatura prze-pisana*) ukazały się zarówno rozprawy, w których podjęto kwestie najbliższe problematyce twórczego pasożytowania na cudzych tekstach, dotyczące intertekstualnych gatunków (parodii i pastiszu oraz ich związków z innymi gatunkami), jak i takie, które stanowiły mniej lub bardziej swobodne wariacje na temat przepisywania i tego, co może być jego przedmiotem.

Artykuły zgromadzone w tomie proponowanym teraz mieszczą się w tym samym polu problemowym. W części I autorki tekstów rozszerzają je jednak o zagadnienia prze-pisywania – przekształcania, przetwarzania: kultury w przestrzeni digitalnej (Ewa Szczęsna), scenariuszy filmowych na

powieści (Patrycja Włodek) i wzorców czerpanych z heteroseksualnych romansów na fanfikowe, homoseksualne, pornograficzne *slashes* (Aleksandra Szymił). Artykuły zamieszczone w części II dotyczą prze-pisywania konkretnego tekstu literackiego, *Alicji w krainie czarów*, lub zaczerpniętych z niego motywów nie tylko w innych tekstach językowych, ale też w ilustracjach, obrazach filmowych i grach komputerowych (Małgorzata Jakubowska), oraz *Hamleta*, tekstu równie kanonicznego, już przemienionego w mit, na różne sposoby wykorzystywany w niezliczonych transkrypcjach (Anna Skubaczewska-Pniewska); swoistej, wielowymiarowej apokryficzności jako strategii twórczej charakterystycznej dla Ernesta Bolaño (Zofia Grzesiak); literackich apokryfów w relatywnie rzadkiej postaci *pre-quelu* i *Dziwnych losów Jane Eyre* Charlotte Brönte (Julia Andrzejewska) oraz *Czarodziejskiej góry* Tomasa Manna (Aleksandra Zug). Artykuły z III części tomu, z których pierwszy dotyczy umotywowanego ideologicznie auto-prze-pisywania przez Marguerite Duras własnej powieści, *Kochanek*, drugi zaś – rozmaitych prze-pisań w tekstach z różnych rejestrów gatunkowych, fragmentu pamiętnika Edvarda Muncha (Agnieszka Sell), łączy zaktywizowany w nich kontekst autobiograficzny i biograficzny.

Autorki wszystkich artykułów starają się w mniejszym lub większym stopniu wyeksponować sprawczą rolę rzeczywistości kulturowej, w której pre-teksty – traktowane jako część innej przestrzeni historycznej – są prze-pisywane, czyli czytane/interpretowane/pisane od nowa. Tym samym tom stanowi interesującą diagnozę nie tylko szczególnych relacji intertekstualnych, ale też związków literatury ze światem.

Redaktorki